

Homeopatická léčba dětských exantémových nemocí v ambulanci PLDD

MUDr. Martina Skařupová Kubicová

Ambulance praktického lékaře pro děti a dorost, Dětská klinika, Fakultní nemocnice Ostrava

V ambulanci praktického lékaře pro děti a dorost se každoročně v jarních měsících setkáváme s nárůstem exantémových infekčních nemocí, zejména pátou a šestou dětskou nemocí a planými neštovicemi. Tyto nemoci se léčí v naprosté většině pouze symptomaticky. V ambulanci PLDD u dětí s typickými projevy těchto nemocí klasickou léčbu doplňuji homeopatiky, která pomáhají imunitnímu systému a rychlejší úzdavě.

Klíčová slova: exantém, dětské nemoci, homeopatika.

Homeopathic treatment of childhood exanthematous diseases by a general paediatrician

Every year in the spring months, general paediatricians encounter an increased number of exanthematous infectious diseases, particularly the fifth disease and sixth disease and chickenpox. The treatment of these diseases is only symptomatic in the vast majority of cases. In children with typical manifestations of these diseases, I supplement the classic treatment with homeopathics which are beneficial for the immune system and a more rapid recovery.

Key words: exanthema, childhood diseases, homeopathics.

Úvod

Pátá a šestá dětská nemoc a plané neštovice jsou klasická virová dětská infekční onemocnění, se kterými se běžně setkáváme v ambulancích PLDD. Tyto nemoci se šíří zejména v dětských kolektivech (školky, školy). Jejich kožní projev je natolik typický, že stačí k jejich diagnostice.

Pátá dětská nemoc – Erythema infectiosum

Pátá dětská nemoc je virové onemocnění, které většinou probíhá jen s lehkými projevy, bez teplot.

Onemocnění způsobuje Parvovirus B19, který je rozšířen po celém světě. Nejčastěji postihuje děti školního věku (4–10 let). Nejvyšší výskyt je v období od jara do začátku léta, ale i během léta se mohou objevit jednotlivé případy onemocnění. Infekčnost pro členy

jedné domácnosti se udává kolem 50 %, dle literatury v době výsevu exantému již pacient (dítě) není infekční.

Klinické projevy: Onemocnění může probíhat asymptomaticky. Pokud se objeví příznaky (asi u 20 % infikovaných), typicky začíná červeným exantémem na tvářích a kolem nosu (Obr. 1), který může mizet a zase se objevovat. Poté se exantém objevuje na končetinách (zejména na extenzorových plochách pažích a stehnech), na trupu bývá nejméně a vynechává oblast kolem úst.

Exantém většinou mizí během týdne, ale může také přetrvávat i několik týdnů, kdy přechodně mizí a znovu se zvyrazňuje při vyšším prokrvení kůže (koupel, tělesná aktivita). Má vzhled větších červenofialových skvrn, které splývají a od středu blednou (někdy mají až girlandovitý tvar). V některých případech se před jeho výsevem může objevit horečka,

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest and financial disclosures:

None.

Funding/Support:

None.

Cit. zkr: **Dermatol. praxi.** 2024;18(4):186-189

<https://doi.org/10.36290/der.2024.036>

Článek přijat redakcí: 2. 7. 2024

Článek přijat k tisku: 10. 8. 2024

MUDr. Martina Skařupová Kubicová

martina.kubicova@seznam.cz

Obr. 1. Pátá dětská nemoc; zdroj wikiskripta.eu

bolest hlavy nebo mírné gastrointestinální příznaky.

K závažnějšímu průběhu onemocnění může dojít zejména u predisponovaných jedinců s poruchou krve tvorby nebo imunosupresí, kdy může virus vyvolat poruchu krve tvorby až aplastickou krizi.

Komplikace: Asi u 8 % dětí a většiny dospělých žen bývají častou komplikací artralgie až artritidy, u dětí zejména kolenních kloubů a kotníků, u dospělých drobných kloubů rukou a nohou, připomínající revmatoidní artritidu (s možným přechodným zvýšením revmatoidního faktoru a antinukleárních protilátek). K destrukci kloubů však nedochází.

Diagnostika onemocnění je stanovena z klinických projevů. Lze také využít stanovení specifických protilátek IgM (tvoří se kolem 10. dne, přetrvávají 2–3 měsíce), IgG (tvoří se po 14 dnech, přetrvávají celý život). U imunosuprimovaných pacientů je základní diagnostickou metodou průkaz virové DNA v séru pomocí PCR.

Léčba při nekomplikovaném a typickém průběhu u dětí je pouze symptomatická. Při teplotě se užívají antipyretika dle váhy dítěte. V případě artritidy se doporučují nesteroidní antirevmatika.

Léčba u specifických skupin pacientů (s imunodeficitu, s poruchou červené krevní řady – hereditární sférocytóza, thalasemie, enzymopatie, autoimunitní hemolytická anémie a další, infekce plodu a novorozence) probíhá na specializovaných pracovištích (hematologická odd., perinatologická centra).

U dítěte s typickým průběhem páté dětské nemoci lze s výhodou kombinovat homeopatické léky:

K podpoře imunity **Oscillococcinum** 2× denně, obsah 1 tuby nasypat do úst pod jazyk a nechat volně rozpustit, po celou dobu nemoci (u malých dětí je vhodnější rozpustit obsah tuby v 10 ml kojenecké vody a z tohoto roztoku podávat 1 plastovou lžičku 2× denně, každý den pak připravit nový roztok).

K podpoře léčby exantému lze podat homeopatický lék **Pulsatilla 9C** – 5 kuliček 3× denně nechat volně rozpustit v ústech (v případě přípravy roztoku 1 plastová lžička 3× denně). Lék Pulsatilla pomáhá při typickém obrazu exantému – mapovitý, proměnlivý (mizí a znovu se objevuje). Pokud se při výskytu exantému objevuje zarudnutí a prosáknutí (otok) kůže se svěděním nebo pálením, které se zmírňuje chladivými obklady je vhodné použít lék **Apis mellifica 15C** – 5 kuliček 3× po sobě v rozmezí 30 minut, dále 5 kuliček 3–4× denně do vymizení prosáknutí a svědění kůže.

Šestá dětská nemoc – Exanthema subitum

Šestá dětská nemoc je virové onemocnění, které svými typickými projevy postihuje zejména malé děti do věku 4 let, nejčastěji pak děti kolem 1 roku života. Nejvyšší výskyt nemoci bývá v jarních měsících. V dospělé populaci je infikováno 70–90 % osob, u kterých reaktivace viru probíhá asymptomaticky a mohou tak být nepoznaným zdrojem nákazy pro děti.

Onemocnění je způsobeno lidským herpesvirem 6 a 7 (HHV 6 a 7), který je rozšířen po celém světě.

Inkubační doba onemocnění je 6–15 dní (průměrně 10 dní).

Klinické projevy: Onemocnění má u dětí typicky dvoufázový průběh. V první fázi se objevují vysoké teploty až 40 °C, které trvají 3–4 dny (u 15 % dětí až 6 dní). Komplikací vysokých teplot mohou být febrilní křeče.

Obr. 2. Šestá dětská nemoc; zdroj wikiskripta.eu

Další projevy pak bývají nevýrazné. Mohou se objevit lehké respirační příznaky, serózní otitida, mírná krční lymfadenopatie. Po této fázi teploty náhle ustupují a objevuje se exantém (druhá fáze nemoci).

Exantém (Obr. 2) je drobný, skvrnitý, světle růžový, nejdříve se objeví na trupu a postupně se rozšiřuje na krk a končetiny. Nesvědčí. Mizí během pár hodin až dvou dnů. Ojediněle může být edém víček (Berlinerův příznak).

U dospělých pacientů s primoinfekcí se objevují příznaky mononucleosis-like syndromu, zcela raritně hepatitida, trombocytopenie, myokarditida, meningitida, encefalitida. Možný je i transplacentární přenos viru, nicméně symptomatická kongenitální infekce nebyla dosud popsána.

Po prodělání primoinfekce virus přetrvává v T-lymfocytech. K reaktivaci dochází zejména u imunokompromitovaných osob (HIV pozitivní, po transplantacích, během chemoterapie), kdy se onemocnění projevuje horečkou, nespecifickým exantémem, pneumonitidou, encefalitidou.

Diagnostikování nemoci se děje zejména podle typických klinických projevů. V případě pochybností lze stanovit specifické IgM protilátky v séru. Při podezření na postižení CNS se provádí PCR z mozkomíšního moku.

Léčba je symptomatická. Při teplotách nad 38,5 °C se podávají antipyretika dle váhy dítěte. Vzhledem k tomu, že exantém nesvědčí, není nutné běžně předepisovat antihistaminika.

U těžce imunokompromitovaných pacientů se v terapii užívá ganciklovir, foskarnet nebo cidofovir.

Homeopatické léky

K podpoře imunity dítěte **Oscillococcinum** 2× denně obsah 1 tuby nasypat do úst pod jazyk a nechat volně rozpustit, po celou dobu nemoci (u malých dětí rozpustit obsah tuby v 10 ml kojenecké vody a z tohoto roztoku podávat 1 plastovou lžičku 2× denně, každý den pak připravit nový roztok).

Při vysokých teplotách lze ke klasickým antipyretikům podávat také homeopatický lék – **Belladonna 15C**. Podává se při prudkém vzestupu teploty nad 38,5 °C, kdy se dítě výrazně potí a je jasně červené v obličeji. Podává se 5 kuliček Belladonna 15C při vzestupu teploty (u malých dětí opět rozpustit v 10 ml vody).

a podat 1 plastovou lžičku), v případě potřeby lze zopakovat dávku za 30–60 minut a pak vždy při dalším vzestupu teploty.

Pokud je dítě celkově neklidné a podrážděné je možné podávat homeopatické čípky **Viburcol**, 1 čípek 1–3× denně. Tento lék snižuje podrážděnost dítěte nejen při teplotách, ale také při bolesti břicha a růstu zoubků. Také napomáhá k prodloužení intervalu bez teploty.

K rychlejší rekonvalescenci zejména po vysokých teplotách s výrazným pocením a ztrátou tělních tekutin pocením doporučuji podávat homeopatický lék **China 9C** – 5 kuliček 1× denně (při rozpuštění ve vodě 1 plastová lžička 1× denně) na týden.

Plané neštovice – Varicella zoster

Plané neštovice jsou vezikulární, vezikulo-pustulózní exantémové onemocnění způsobené virem varicella-zoster (VZV).

Inkubační doba je v rozmezí 10–23 dní.

Virus je vysoce infekční a v ČR má vysoký výskyt. Nakažený pacient je infekční 1 den před a 7 dní po objevení se exantému. V této době je nutná izolace pacienta (doma nebo v izolačním boxu infekčního oddělení v případě nutnosti hospitalizace).

Po prodělání primoinfekce virus perzistuje v senzitivních gangliích hlavových a spinálních nervů po celý život. Při reaktivaci se podél těchto spinálních nervů šíří do příslušného dermatomu a projeví se jako pásový opar.

Obr. 3. Plané neštovice – puchýřek s čířým obsahem; zdroj wikiskripta.eu

Klinické projevy: Typickým projevem planých neštovic jsou nejdříve se objevující makuly až papuly, které se během pár hodin mění na vezikuly s čířým obsahem (Obr. 3 a 4), posléze pustuly se zkaleným obsahem. Kožní eflorescence se objevují postupně během několika dnů, na kůži tak můžeme pozorovat různá stadia eflorescencí. Vezikuly postupně zasychají v krusty, většinou 7.–8. den jsou téměř všechny zaschlé. Exantém se objevuje jak na kůži, tak na sliznicích (dutina ústní, genitál) a intenzivně svědí. Může být doprovázen zvýšenou teplotou a únavou.

Komplikace: U některých pacientů se může průběh komplikovat bakteriální superinfekcí (impetiginizací) kožních lézí. Vzácněji může vzniknout flegmóna až absces podkoží a měkkých tkání. Dalšími možnými komplikacemi planých neštovic jsou postižení CNS (u dětí cerebelitida, která bývá většinou benigní a bez trvalých následků, u dospělých závažnější encefalitida), intersticiální varicellová pneumonie (ev. sekundární bakteriální bronchopneumonie), trombocytopenie (ev. imunitní trombocytopenická purpura).

Varicela v prvním nebo druhém trimestru gravidity může vzácně vést k potratu nebo vzniku embryopatie a fetopatie (kongenitální varicelový syndrom). Na webových stránkách infektolegie.cz lze nalézt Doporučený postup profylaxe a léčby varicely u těhotných a novorozenců, který podrobně rozebírá jednotlivá rizika v konkrétním stadiu těhotenství a u novorozenců a rozpracovává léčbu.

Ke stanovení diagnózy většinou stačí typický kožní nálezn. V případě nejistoty lze využít přímý průkaz viru z nezaschlých vezikul metodou PCR nebo IgM protilátky v séru.

Léčba: U dětí s typickým a nekomplikovaným průběhem je léčba **symptomatická**. Při

Obr. 4. Varicela (1)

teplotě se podávají antipyretika dle váhy dítěte. Při svědění kůže antihistaminika. Lokálně na kožní projevy se užívají dezinfekční roztoky, např. Betadine. Na trhu jsou k dostání také volně prodejné chladivé gely, které zmírňují svědění kůže, např. ViraSoothe chladivý gel, který lze použít pro děti od 6 měsíců, lze jej aplikovat i na obličej, aplikuje se 2–3× denně dle potřeby zmírnění svědění. U velkých nebo již impetiginizovaných puchýřů lze lokálně aplikovat Tanno-Hermal lotio, jehož složení (talek, oxid zinečnatý) pomáhá při vysoušení mokvajících infikovaných onemocnění kůže, zároveň zmírňuje svědění a dráždivost a pomáhá při hojení puchýřů nejen při neštovicích, ale i oparu. Je vhodný k aplikaci zejména do kožních záhybů (axily, genitální a anální oblast, mezi prsty, mezi stehny, pod prsy), nesmí se aplikovat v blízkosti očí.

Jako kauzální terapie se užívá aciklovir. Indikuje se při onemocnění dospělých a dětí nad 12 let (vyšší riziko komplikací), u rizikových pacientů (chronické kožní nebo plicní onemocnění, v graviditě), u závažných a komplikovaných průběhů v jakémkoliv věku a u imunosuprimovaných pacientů.

Homeopatická léčba

Po celou dobu nemoci k podpoře imunitního systému Oscillococcinum 2× denně, obsah 1 tuby nechat volně rozpustit v ústech (u malých dětí rozpustit obsah tuby v 10 ml kojenecké vody a z tohoto roztoku podávat 1 plastovou lžičku 2× denně, každý den pak připravit nový roztok).

K podpoře hojení kožních projevů se podávají homeopatika dle stadia kožních lézí.

- Od samého začátku výsevu prvních vezikul s čířým obsahem až do zaschnutí poslední vezikuly se podává lék **Rhus toxicodendron 15C** – 5 kuliček nechat volně rozpustit v ústech 3× denně.
- Ve fázi tvorby stroupků pak podáváme **Mezereum 9C** – 5 kuliček 3× denně nechat volně rozpustit v ústech (u malých dětí připravit roztok a podávat 1 plastovou lžičku 3× denně). Mezereum zmírňuje svědění při tvorbě stroupků a podporuje hojení tkání pod stroupkem. Jako prevence tvorby jizev lze podávat ve fázi tvorby stroupků až do odhojení posledního

stroupku homeopatický lék **Antimonium tartaricum 9C** – 1× denně 5 kuliček.

V případě teploty lze podle jejího charakteru doplnit klasickou léčbu antipyretiky také homeopatiky:

- **Ferrum phosphoricum 9C** – podáváme při zvýšené teplotě do 38,5 °C, která se objevuje pozvolna. Dítě bývá unavené a může být přecitlivělé na hluk, může se potit. Podává se 5 kuliček 3–5× denně.
- **Belladonna 9C** – se podává při vysoké teplotě 39 °C s výrazným pocením. Dítě má jasně červené tváře, je rozpálené, sálá z něj horko, mívá pocit tepání v hlavě. Může i nemusí mít žízeň. Podává se 5 kuliček co 15 minut do úlevy nebo

lze do pitného režimu (10 kuliček rozpustit ve 2 dcl vody) a často popíjet po troškách.

- **Aconitum napellus 15C** – vysoká horečka až 40 °C s prudkým vzestupem, často se objevuje kolem půlnoci. Dítě se nepotí, má velkou žízeň na studenou vodu. Podává se 5 kuliček co 15 minut nebo opět do pitného režimu a často po doušcích popíjet.

Očkování proti planým neštovicím

V současné době je možné děti také očkovat monovalentní vakcínou **Varilrix**, která je určena pro děti od 9 měsíců i pro dospělé. Podávají se dvě dávky s odstupem minimálně šest měsíců. Očkování je kontraindikováno

v těhotenství a po očkování nesmí žena otěhotnět alespoň jeden měsíc.

Další očkovací látkou je kombinovaná vakcína **Priorix Tetra** (proti neštovicím, zarděnkám, spalničkám a příušnicím), která však v současné době není v ČR dostupná.

Závěr

Pátá a šestá dětská nemoc a plané neštovice jsou běžné dětské virové onemocnění, u kterých můžeme v rámci symptomatické léčby použít také homeopatické léky, které celkově podporují organismus a přispívají k samoléčebným schopnostem těla.

Medicína je jen jedna a homeopatie je její součástí (motto Homeopatické lékařské asociace HLA).

LITARATURA

1. Ambrožová H, et al. Dětské infekce. Praha: Grada Publishing, a.s.; 2023.
2. Göpfertová D, Pazdiora P, et al. 100 infekcí (epidemiologie

pro praxi). Praha: Triton; 2015.

3. Available from: <https://svethomeopatie.cz/cs/1233-detske-nemoci-s-vyrazkou>.

4. Available from: <https://svethomeopatie.cz/cs/505-nestovice>.

5. Available from: <https://www.ockovacentrum.cz/cz/varilrix>.

6. Available from: <https://infektologie.cz/DPVaricGrav18.htm>.